

Matthias Christian Hell

Matthias blev 1915 indkaldt til den tyske hær og blev sendt til østfronten, hvor han blev taget til fange den 25. september samme år. Han blev sammen med andre fanger sendt til Slutsk (9. oktober). 3 dage senere blev han anbragt i fængslet i samme by. 2. marts blev han overflyttet til en lille fangelejr. Efter flere ophold på lazaret konstateredes det, at han var lungesyg (16. april). 1. juni 1916 kom han til Ovel, ca. 15. juni til Saratow og ca. 1. juli til Kazan, hvor han blev erklæret for invalid.

21. oktober kom han med en invalidetransport til Moskva og Sct. Pedersborg. Fra Sct. Petersborg blev han udvekslet med russiske fanger fra Tyskland. Turen gik over Haparanda gennem Sverige til Trelleborg. Fra Trelleborg kom han med skib til Sassnitz. Han kom på lazarettet i Bremen. Senere blev han flyttet til Gottorp Slot i Slesvig. 1918 kom han hjem til Sønderskov på rekreation. (Se Matthias's egen beretning nedenfor og kortet, der viser hans hjemrejse under photos).

1. maj 1922 blev han forretningsbestyrer i en købmandsbutik på Klinkbjerg 17 i Aabenraa. Her blev han til 1935, da sønnen overtog forretningen. Derefter passede han regnskaberne flere forskellige steder, og fra 1940 hjalp han på rådhuset , når der skulle udleveres rationeringsmærker og lignende. 1940 fik han bortopereret en nyre, og han døde den 9. januar 1944.

Følgende breve fra Matthias Hell til hjemmet i Sønderskov blev aftrykt i den dansksprogede avis "Hejmdal" i nov/dec 1916. Hejmdal blev sendt til dansksindede tyske krigsdeltagere ved fronten.

Fra Felten.

Breve fra en udvekslet.

Bremen, den 13.november 1916.

Nu vil jeg i korthed meddele jer, hvad der er sket mig, siden jeg blev tagen til fange. Jeg havde haft en dårlig fod i over tre uger, og den blev ved de vedvarende daglige marchture stadig værre og mere ophovnet. Et par gange havde jeg sagt det til underofficeren og feldwebelen. Svaret lød: "I dag er det kun en lille march, det går nok." Det gik også til den 23. september 1915, da vi måtte vige for russerne. Det gik hurtigt og stadig hurtigere. Ved hvert skridt, jeg gjorde, havde jeg fornemmelsen af, at mine knogler var brækkede. Vejen var også meget dårlig, og hen imod aften var det mig umuligt at følge længere. En ulan kom ridende efter os, og idet han red forbi, råbte han: "Kosakkerne er i hælene på os". Da løb alt, hvad der kunne løbe.

Det varede ikke længe, før jeg var den sidste, og afstanden fra kammeraterne blev stadig større. Det var i en stor skov. Jeg støttede mig på mit gevær og humpede således videre, indtil jeg kom til en lysning i skoven. Da så jeg pludselig en del kosakker foran mig. Nu var gode råd dyre. Jeg krøb om bag et buskads, der lå i nærheden af vejen. Lidt efter red kosakkerne frem og tilbage på denne. Mørket faldt på. Jeg hørte tropper marchere forbi i nærheden, men kunne på grund af mørket intet se. Her lå jeg til den 25. september om eftermiddagen, på alle sider omgivet af russere. Jeg led af tørst og forsøgte derfor at krybe frem af mit skjul for at hente vand ved et hus, som lå i nærheden. Men næppe var jeg kommen nogle skridt frem, før jeg hørte en gren knase bagved mig. Da jeg vendte mig om, så jeg en russer komme hurtigt hen imod mig; han greb fat i mig og førte mig hen til en officer, som lå i nærheden med sit kompagni. Efterhånden blev alle mine sager taget

fra mig, ur, penge, alt undtagen bæger og ske. Først blev jeg nogle dage transporteret alene, derpå sammen med en lidelsesfælle og nogle russiske arrestanter. Hver dag øgedes transporten med russere. Den 9. oktober nåede vi byen Slutsk. Sammen med cirka 400 russiske arrestanter blev vi den 12. oktober anbragt i byens fængsel. I begyndelsen håbede vi snart at blive transporteret videre, men tiden gik, og der skete ingen forandring, indtil vi endelig besluttede os til at klage til en officer, som kom for at revidere. En fjorten dages tid efter, den 2. marts 1916, blev vi afhentede. Det blev sagt os, at vort ophold havde beroet på en fejltagelse; og at vi måtte undskylde. I den forløbne tid havde ligget to gange i lazarettet, en gang i seks uger og anden gang i 5 dage. Vi blev flyttet over i den derværende lille fangelejr, hvor jeg kort tid efter pådrog mig en stærk forkølelse. Denne i forbindelse med reumatisme gjorde, at jeg den 16. april 1916 atter kom på lazaret. Det varede ikke længe, før det konstateredes, at jeg var lungesyg. Omkring den 1. juni kom jeg til Ovel, fjorten dage senere til Saratow og efter andre fjorten dages forløb til Kasan. Der anerkendte en anden kommission mig som invalid. Den 21. oktober gik invalidetransporten til Moskau over St.Petersborg, hvor vi blev meget godt modtagne og forplejede. Fra Trelleborg gik det med skib til Sassnitz. Altså atter på tysk grund. Vi fik en storartet modtagelse. Snart gik det videre til Bremen, hvori jeg nu befinder mig. Jeg føler mig temmelig rask og håber, at jeg her i hjemlandet snart vil komme til kræfter igen. Vi bliver godt plejede. På rejsen gennem Sverrig og selvfølgelig også i Tyskland fik vi mange gaver. Jeg har fået de sidste russiske penge byttede, så jeg trænger foreløbig ikke til penge. Hvorledes har I det? Fortæl mig snart lidt hjemmefra.

Eders M.

Fra felten.

Breve fra en udvekslet.

II Bremen, den 17.11.1916.

Kære forældre og søskende.

Først en hjertelig tak for begge Eders breve; det glæder mig at høre, at I alle er ved god sundhed. Med min sygdom går det nu således: Jeg står op om morgenen kl. 7 og er oppe til middag. Efter maden sover jeg til kl. 3 og er så oven senge til aften. Jeg vejer nu 84½ pund, men ved den gode kost, vi får, håber jeg snart at tage til. Jeg får alt, hvad jeg ønsker, endog vin. I Rusland var det noget andet; hvis jeg ikke havde haft penge, havde det set dårligt ud for mig. I fængslet og lejren og også i begyndelsen af mit hospitalsophold havde jeg ingen penge. Men i Kasan skrev en tysk officer til det amerikanske generalkonsulat i Moskau. Desuden gav han og en anden mand mig hver en rubel; senere modtog jeg Bask og 5 rubler fra Moskau. Den tyske sygeplejerske gav mig også 3 rubler foruden andre småting.

Kære forældre, I kan godt besøge mig her, thi jeg bliver her endnu fjorten dage, da vi her er i karantæne. Hvor det siden går hen, ved jeg endnu ikke. Hospitalet, hvori jeg opholder mig, ligger ved banegården. Jeg har det her så godt, så jeg slet ikke længes efter at komme herfra. Det er anderledes end da jeg var i Rusland, hvor jeg ofte tænkte på mit smukke hjemland. Til at begynde med troede jeg at måtte blive i Rusland, til krigen var forbi. Men i Saratow blev jeg erklæret for invalid og kom derefter til Kasan for endnu en gang at blive fremstillet for en kommission. Men her sank alt håb, da jeg ikke blev anerkendt. Der gik atter tre måneder, men så gik rejsen også hurtig hertil. Jeg har ofte bedt Gud om at stå mig bi, og når nøden har været størst, har hans hjælp også været nærmest.

Mathias Christian Hell

Mange kærlige hilsener til Jer alle fra Eders søn og broder.
M.H.

Fra Felten.
Breve fra en udvekslet.

III Bremen den 20.11.1916.

Kære forældre og søskende.

I havde ikke haft nødig at minde mig, at jeg skulle skrive, når jeg manglede noget, den vej havde jeg visselig fundet af mig selv; nå, spørg til side.

Tak for dine breve fra 17. og 18., kære Frida. Jeg har tænkt at fortælle jer lidt fra mit fangenskab, men, mens jeg husker det, vil jeg først bede jer om at sende mig 20 ark brevpapir og konvolutter, et stykke radergummi, som I vil finde i et futteral blandt mine sager, desuden min pung, et par mark og 20 feltpostkort. Jeg er så vant til store savn, at jeg næsten ikke forstår at ønske, før det er meget nødvendigt, thi i Rusland har jeg været et sølle skrog. Da jeg blev taget til fange, var jeg kun i besiddelse af 4 mark i sølv, nikkel og kobber, som en russisk officer byttede mig for 2 rubler. Det var et held for mig, især da der ingen fandt dem. De 2 første dage transporterede en kosak mig tilbage. Jeg kunne imidlertid næppe slæbe mig af sted, og den anden dag gav kosakken mig ved tegn at forstå, at han foruden min mantel også nok ville tage mine støvler og strømper op på hesten. Jeg fulgte hans råd og gik barfodet. Efter en stunds forløb gav han mig brød, og lidt efter kom der en vogn, som kørte samme vej. Kosakken standsede vognen og lod mig age med. Således nåede vi kommandoen i en landsby. Her blev jeg anbragt i en lade, hvor der i forvejen var mange arrestanter og masser af lus. En af arrestanterne kunne tale lidt tysk, ham bad jeg om lidt sukker. Han gav mig 10 store stykker for 50 kopeker, så det har været en rigtig gavtyv. Her blev jeg tre dage, og her fandt jeg en kammerat fra Slesien. Sammen med to russere blev vi to transporteret videre til Sluzk, hvortil vi ankom en aften og blev anbragt i en tidligere spritfabrik. Her lå i forvejen mange russere, så vi ikke fandt anden soveplads end på jorden under russernes brikser. Her blev vi til den 12. november 1915 og kom så tilligemed russerne i fængsel. Vi fik et værelse anvist, hvor vi var 40 mand. En kosak skaffede os imidlertid et rum, hvor vi kun var tre mand, men der var heller ikke plads til flere. Jeg tog en smal bænk i besiddelse, på hvilken jeg sov en måned. Også min kammerat fandt en plads, uden at han behøvede at ligge på gulvet. I dette rum var vi til tider 12-14 mand, stuede som sild i en tønde. I over to måneder spiste vi om aftenen vor suppe i mørke, og når en om natten skulle benytte aborten, hvad der forekom hyppigt, trådte han snart på en og snart på en anden. Senere fik vi lamper, som brændte hele natten. Omkring ved den 1. november fik vi en skjorte udleveret, og vi blev ført ind til byen for at komme i bad. Det gjorde godt, for jeg var fuld af sår over hele kroppen, således havde jeg kradset mig for lus. Hver dag klædte vi os af og dræbte, hvad vi fandt. Men de nye russere, der kom til, medbragte altid gode racer, så der altid blev sørget for, at vi beholdt vort kvantum. Russerne blev efterhånden stillet for retten og straffet efter deres gerninger. Hovedstraffen bestod i piskeslag; hver fange fik sædvanlig 25 slag tildelt, men ved større overtrædelser kunne de også få 40, 60 ja op til 100 slag. En anden gang mere. Mange hilsener til jer alle.

Eders M.H.

Desværre blev der ikke aftrykt flere breve i Hejmdal.
[view all](#)